Quam ſolita eſt maiore gradu, nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipſe eſt
Vultus, & incomptis breuior menſura capillis. 790
Pluſq; vigoris adeſt, habuit quã fœmina, nã quæ
Fœmina nuper eras, puer es, date munera templis
Nec timida gaudete fide, dant munera templis,
Addunt & titulũ, titulus breue carmen habebat.
Vota puer ſoluit, quæ fœmina vouerat Iphis. 795
Poſtera lux radiis totum patefecerat orbem,
Cum Venus, & Iuno, ſociuſq; Hymenæus ad ignes
Conueniunt, potiturq; ſua puer Iphis Ianthe.

P. OVI. NASO. METAMORPHOSEON LIB. X.

NDE per immenſum croceo velatus amictu
Aetherea digreditur, Ciconumq; Hymenæus ad oras
Tendit, & Orpheia nequicquã voce vocatur.
Affuit ille quidẽ, ſed nec ſolẽnia verba,
Nec lætos vultus, nec fœlix attulit omen. 5
Fax quoq; quã tenuit lachrymoſo ſtridula fumo
Vſq; fuit, nulloſq; inuenit motibus ignes,
Exitus auſpicio grauior, nam nupta per herbas
Dum noua Naiadum turba comitata vagatur,
Occidit, in talum ſerpentis dente recepto. 10
Quã ſatis ad ſuperas poſt, quã Rhodopeius auras
Defleuit vates, ne non tentaret & vmbras,
Ad ſtyga Tænaria eſt auſus deſcendere porta,
Perq; leues populos, ſimulacraq; functa ſepulchro

15 Persephonen adiit, inamœnaq; regna tenentem
Vmbrarum dominũ, pulsisq; ad carmina neruis,
Sic ait, o positi sub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur,
Si licet, & falsi positis ambagibus oris
20 Vera loqui sinitis, non huc vt opaca viderem
Tartara, descendi, nec vti villosa Colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri.
Causa viæ est coniux, inquã calcata, venenum,
Vipera diffudit, crescentesq; abstulit annos.
25 Posse pati volui, nec me tentasse negabo.
Vicit amor, supera deus hic bene notus in hora est.
An sit & hic, dubito, sed & hic tamẽ auguror esse,
Famaq;, si veteris non est mentita rapinæ,
Vos quoq; iũxit amor, p ego hæc loca plena timoris,
30 Per Chaos hoc ingens, vastiq; silentia regni,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis, paulumq; morati
Serius aut citius sedem properamus ad vnam.
Tendimus huc omẽs, hæc est domus vltima, vosq;
35 Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoq; cum iustos matura peregerit annos,
Iuris erit vestri, pro munere poscimus vsum.
Quod si fata negant veniã pro coniuge, certum est
Nolle redire mihi, leto gaudete duorum.
40 Talia dicentem, neruosq; ad verba mouentem
Exangues flebant animæ, nec Tantalus vndam
Captauit refugam, stupuitq; Ixionis orbis.
Nec carpsere iecur volucres, vrnisq; vacarunt
Belides, inq; tuo sedisti Sisyphe saxo.
45 Tunc primũ lachrymis victarũ carmine fama est

Eumenidum maduisse genas, nec regia coniux
Sustinet, oranti, nec qui regit ima, negare.
Eurydicenq; vocant, vmbras erat illa recentes
Inter, & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul, & legem Rhodopeius accipit Orpheus, 50
Ne flectat retro sua lumina, donec auernas
Exierit valles, aut irrita dona futura.
Carpitur accliuis per muta silentia Trames
Arduus, obscurus, caligine densus opaca.
Nec procul abfuerant telluris margine summæ, 55
Hic ne deficeret metuens, auiduscq; videndi
Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est,
Brachiaq; intẽdens, prendicq; & prẽdere, captans.
Nil nisi cedentes infœlix arripit auras.
Iamq; iterũ moriens, non est de coniuge quicquã 60
Quæsta suo, quid eẽ nisi se quereretur amatam?
Supremumq; vale, quod iam vix auribus ille
Acciperet, dixit, reuolutaq; rursus eodem est.
Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
Quam tria qui timidus medio portante cathenas 65
Colla canis vidit, quẽ non pauor ante reliquit,
Quam natura prior, saxo per corpus oborto.
Quicq; in se traxit crimen, voluitcq; videri
Olenus esse nocens, tucq; o confisa figura
Infœlix Lethæa tua, iunctissima quondam 70
Corpora, nũc lapides quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustraq; iterum transire volentem
Portitor arguerat, septem tamen ille diebus
Squallidus in ripa Cereris sine munere sedit,
Cura, dolorq; animi, lachrymæq;, alimẽta fuere 75
Esse deos Erebi crudeles quæstus, in altam

Se recipit Rhodopen, pulsumq; Aquilonibus Aemũ
Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
Finierat Titan, omnemq; refugerat Orpheus
80 Fœmineam Venerem, seu q; male cesserat illi,
Siue fidem dederat, multas tamẽ ardor habebat
Iungere se vati, multæ doluere repulsæ.
Ille etiam Thracum populis fuit autor, amorem
In teneros transferre mares, citraq; iuuentam
85 Aetatis breue ver, & primos carpere flores.
Collis erat, collemq; super planissima campi
Area, quam viridem faciebant graminis herbæ.
Vmbra loco deerat, qua post, quã parte resedit
Dis genitus Vates, & fila sonantia mouit,
90 Vmbra loco venit, non Chaonis abfuit arbor.
Non nemus Heliadũ, non frondibus Aesculus altis,
Nec Tiliæ molles, nec Fagus, & innuba Laurus,
Et Coryli fragiles, & Fraxinus vtilis hastis,
Enodisq; Abies, curuataq; glandibus Ilex,
95 Et Platanus genialis, Acerq; coloribus impar,
Amnicolæq; simul Salices, & aquatica Lotos.
Perpetuoq; virens Buxus, tenuesq; Myricæ
Et bicolor Myrtus, & baccis cærula Ficus.
Vos quoq; flexibiles Ederæ venistis, & vna
100 Pampineæ Vites, & amictæ vitibus Vlmi,
Ornicq;, & Piceæ, Pomoq; onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia Palmæ,
Et succincta comas, hirsutaq; vertice Pinus
Grata deum matri, siquidem Cybeleius Atys
105 Exuit hac hominem, truncoq; induruit illo.
Affuit huic turbæ metas imitata Cupressus,
Nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,

Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.
Nanq; sacer Nymphis Carthea tenentibus arua
Ingens Ceruus erat, lateq; patentibus, altas 110
Ipse suo capiti præbebat cornibus vmbras.
Cornua fulgebant auro, demissaq; in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla super frontem paruis argentea loris
Vincta mouebatur, parilicq; ætate nitebant 115
Auribus e geminis, circum caua tempora, baccæ.
Isq; metu vacuus, naturaliq; pauore
Deposito celebrare domos, mulcendaq; colla
Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
Sed tamen ante alios Cææ pulcherrime gentis 120
Gratus erat Cyparisse tibi, tu pabula Ceruum
Ad noua, tu liquidi ducebas fontis ad vndas.
Tu modo texebas varios per cornua flores,
Nunc eques in tergo residens huc lætus, & illuc,
Mollia purpureis frenabas ora capistris 125
Aestus erat, mediusq; dies, Solisq; vapore
Concaua littorei feruebant brachia Cancri.
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Ceruus, & arborea frigus ducebat ab vmbra.
Hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto 130
Fixit, & vt sæuo morientem vulnere vidit,
Velle mori statuit, quæ non solatia Phœbus
Dixit: & vt leuiter, pro materiaq; doleret
Admonuit, gemit ille tamen, munusq; supremũ
Hoc petit a superis, vt tempore lugeat omni. 135
Iamq; per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem.
Et modo qui niuea pendebant fronte capilli,

Horrida cæsaries fieri, sumptoq; rigore
140 Sydereum, gracili spectare cacumine, cœlum.
Ingemuit, tristisq; deus lugebere nobis,
Lugebisq; alios, aderisq; dolentibus inquit.
Tale nemus Vates attraxerat, inq; ferarum
Concilio, medius turba, volucrumq;, sedebat.
145 Vt satis impulsas tentauit pollice chordas,
Et sensit varios, quamuis diuersa sonarent.
Concordare modos, hoc vocem carmine mouit.
Ab Ioue musa parens (cedunt Iouis omnia regno)
Carmina nostra moue, Iouis est mihi sæpe potestas
150 Dicta, prius cecini plectro grauiore Gigantes,
Sparsaq; Phlegræis victricia fulmina campis,
Nunc opus est leuiore lyra, puerosq; canamus
Dilectos superis, inconcessisq; puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam,
153 Rex superũ Phrygiij quondã Ganymedis amore
Arsit, & inuentũ est aliquid, quod Iuppiter esse,
Quam quod erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, nisi quæ portat sua fulmina terræ.
Nec mora, percusso mendacibus Aere pennis
160 Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miscet,
Inuitaq;, Ioui nectar, Iunone ministrat.
Te quoq; Amyclide posuisset in æthere Phœbus,
Tristia si spacium ponendi fata dedissent.
Qua licet æternus tamen es, quotiesq; repellit
165 Ver hyemem, pisciq; aries succedit aquoso,
Tu toties oreris, viridiq; in cespite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit, & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi,
Dum deus Eurotan, immunitamq; frequentat

Sparten, nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ. 170
Immemor ipse sui non retia ferre recusat.
Non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
Ire comes, longaq; alit assuetudine flammas.
Iamq; fere medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat, spacioq; pari distabat vtrinq; 175
Corpora veste leuant, & succo pinguis oliuæ
Splendescunt, latiq; ineunt certamina disci.
Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.
Decidit insolidam longo post tempore, terram 180
Pondus, & exhibuit iunctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusq; cupidine lusus,
Tollere Tænarides orbem properabat, at illum
Dura repercusso subiecit in aere tellus
In vultus Hyacinthe tuos, expalluit æque 185
Quam puer ipse deus, collapsosq; excipit artus,
Et modo te refouet, modo tristia vulnera siccat.
Nunc animã admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes, erat immedicabile vulnus.
Vt si quis violas, riguoq; papauera in horto, 190
Liliaq; infringat, fuluis hærentia virgis,
Marcida demittant subito caput illa grauatum,
Nec se sustineant, spectentq; cacumine terram,
Sic vultus moriens iacet, & defecta vigore
Ipsa sibi est oneri ceruix, humeroq; recumbit. 195
Laberis Oebalide prima fraudate iuuenta,
Phœbus ait, videoq; tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinusq; meum, mea dextera, leto
Inscribenda tuo est, ego sum tibi funeris autor.
Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse, vocari 200

Culpa poteſt: niſi culpa poteſt, & amaſſe, vocari:
Atq; vtinam pro te vitam, tecumq; liceret
Reddere, quod quoniam fatali lege tenemur,
Semper eris mecum, memoriq; hærebis in ore.
205 Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt,
Floſq; nouus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit, quo ſe fortiſſimus Heros
Addat in hunc florem, folioq; legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
210 Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Deſinit eſſe cruor, Tyrioq; nitentior oſtro
Flos oritur, formamq; capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt (is em̃ fuit autor honoris)
215 Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & hya
Flos habet inſcriptum, funeſtaq; littera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon, honorq;
Durat in hoc æui, celebrandaq; more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.
220 At ſi forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuiſſe velit Propœtidas, annuat æque
Atq; illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat, vnde etiam nomen traxere ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Iouis hoſpitis ara
225 Lugubris ſceleris, quã ſi quis ſanguine tinctam
Aduena vidiſſet, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacasq; Bidentes.
Hoſpes erat cæſus, ſacris offenſa nefandis,
Ipſa, ſuas vrbes, Ophiuſiaq; arua parabat
230 Deſerere Alma Venus, ſed qd loca grata: qd vrbes
Peccauere meæ: quod dixit crimen in illis:

Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece, vel si quid mediũ est, mortisq;, fugæq;.
Idq; quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua, vultum 235
Flexit, & admonita est hæc illis posse relinqui,
Grandiaq; in toruos transformat mẽbra iuuencos.
Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare deam, pro qua sua, numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur. 240
Vtq; pudor cessit, sanguisq; induruit oris,
In rigidum paruo silicem discrimine versæ
Quas quia Pygmalion æuũ per crimina agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine coniuge cœlebs 245
Viuebat, Thalamiq; diu consorte carebat.
Interea niueum mira fœliciter arte
Sculpsit ebur, formãq; dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest, operisq; sui concepit amorem.
Virginis est vere facies, quam viuere credas, 250
Et si non obstet reuerentia, velle moueri.
Ars adeo latet, arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admouet, an sit
Corpus, an illud ebur, nec adhuc ebur esse fatetur. 255
Oscula dat, reddiq; putat, loquiturq;, tenetq;,
Et credit tactis digitos insidere membris.
Et metuit, pressos veniat ne liuor in artus.
Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
Munera fert illi Conchas, teretesq; lapillos, 260
Et paruas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasq; pilas, & ab arbore lapsas

Heliadum lachrymis, ornat quoq; vestibus artus.
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo.
265 Aure leues baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent, nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis.
Appellatq; tori sociam, acclinataq; colla
Mollibus in plumis tanquam sensura, reponit.
270 Festa dies Veneris tota celebertima Cypro
Venerat, & blandis indutæ cornibus, aurum
Conciderant ictæ niuea ceruice iuuencæ,
Thuraq; fumabant, cũ munere functus ad aras
Constitit, & timide, si di dare cuncta potestis,
275 Sit coniux opto, non ausus eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea dixit eburnæ.
Sensit, vt ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa velint, & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemq; per aera duxit.
280 Vt rediit, simulacra suæ petit ille puellæ,
Incumbensq; toro dedit oscula, visa tepere est.
Admouet os iterũ, manibus quoq; pectora tentat,
Tentatum mollescit ebur, positoq; rigore
Subsedit digitis, ceditq;, vt Hymettia Sole
285 Cæra remollescit, tractataq; pollice multas
Flectitur in facies, ipsoq; fit vtilis vsu.
Dum stupet, & dubie gaudet, fallicq; veretur,
Rursus amans, rursusq; manu, sua vota retractat,
Corpus erat, saliunt tentatæ pollice venæ.
290 Tum vero Paphius plenissima concipit Heros
Verba, quibus Veneri grates agit, oraq; tandem
Ore suo non falsa premit, dataq; oscula virgo
Sensit, & erubuit, timidumq; ad lumina, lumen

Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Coniugio quod fecit, adest dea, iamq; coactis 295
Cornibus in plenum nouies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.
Editus & ille est, qui si sine prole fuisset,
Inter fœlices Cinyras potuisset haberi.
Dira canã, procul hinc natæ, procul este parentes. 300
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum.
Vel si credetis, facti quoq; credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri,
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi. 305
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,
Quæ tantum genuere nefas, sit diues Amomo
Cinnamaq;, costumq; suam, sudataq; ligno
Thura ferat, floresq; alios Panchaica tellus,
Dum ferat & Myrrhã, tanti noua nõ fuit arbor. 310
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido
Myrrha, facesq; suas a crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio, tumidisq; afflauit Echidnis
E tribus vna soror, scelus est odisse parentem.
Hic amor est odio, maius scelus, vndiq; lecti 315
Te cupiunt proceres, totoq; oriente iuuentus,
Ad thalami certamen adest, ex omnibus vnum
Elige Myrrha virũ, dum non sit in omnibus vnus.
Illa quidem sentit, fœdoq; repugnat amori,
Et secum, quo mente feror? quid molior inquit? 320
Di precor, & pietas, sacrataq; iura parentum,
Hoc prohibete nefas, sceleriq; resistite nostro,
Si tamẽ hoc scelus est, sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas, coeuntq; animalia nullo

325 Cætera delicto, nec habetur turpe iuuencæ
Ferre patrem tergo, fit equo sua filia coniux.
Quasq; creauit, init pecudes Caper, ipsaq; cuius
Semine concepta est, ex illo concipit ales.
Fœlices quibus ista licent, humana malignas
330 Cura dedit leges, & quod natura remittit.
Inuida iura negant, gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, & pietas geminato crescit amore.
Me miseram, q̃ non nasci mihi contigit illic,
335 Fortunaq; loci lædor, quid in ista reuoluor?
Spes interdictæ discedite, dignus amari
Ille, sed vt pater est, ergo si filia magni
Non essem Cinyræ, Cinyræ concumbere possem?
Nunc quia iã meus est, nõ est meus, ipsaq; damno
340 Est mihi proximitas, aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriæq; relinquere fines,
Dum scelus effugiã, retinet malus ardor amantẽ.
Vt præsens spectem Cinyram, tangãq;, loquarq;,
Osculaq; admoueam, si nil conceditur vltra.
345 Vltra autem sperare aliquid potes impia virgo?
Et quod confundas, & iura, & nomina sentis?
Tu ne eris, & matris pellex, & adultera patris?
Tu ne soror nati? genitrixq; vocabere fratris?
Nec metues sacro crinitas angue sorores?
350 Quas facibus sæuis oculos, atq; ora, petentes
Noxia corda vident? at tu dum corpore non es
Passa nefas, animo ne concipe, neve potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta, res ipsa vetat, pius ille, memorq;
355 Moris, & o vellem similis furor esset in illo.

Dixerat,at Cinyras,quē copia digna procorum
Quid faciat dubitare,facit ſcitatur ab ipſa
Nominibus dictis,cuius velit eſſe mariti.
Illa ſilet primo,patriſq; in vultibus hærens
Aeſtuat,& tepido ſuffundit lumina rore. 360
Virginei Cinyras hæc credens eſſe timoris,
Flere vetat,ſiccatq; genas,atq; oſcula iungit.
Myrrha datis nimiū gaudet,conſultaq; qualem
Optet habere virum,ſimilem tibi dixit,at ille
Non intellectam vocem collaudat,& eſto 365
Tam pia ſemper,ait,pietatis nomine dicto,
Demiſit vultus,ſceleris ſibi conſcia virgo.
Noctis erat mediū,curasq;,& corpora,ſomnus
Soluerat,at virgo Cinyreia peruigil igne
Carpitur indomito,furioſaq; vota retractat. 370
Et modo deſperat,modo vult tentare,pudetq;
Et cupit,& quid agat,non inuenit,vtq; ſecuri
Saucia trabs ingens,vbi plaga nouiſſima reſtat,
Quo cadat in dubio eſt,omniq; a parte timetur,
Sic animus vario labefactus vulnere,nutat 375
Huc leuis,atq; illuc,momentaq; ſumit vtroq;.
Nec modus,& requies,niſi mors reperitur amoris,
Mors placet,erigitur,laqueoq; innectere fauces
Deſtinat,& Zona ſummo de poſte reuincta
Care vale Cinyra,cauſamq; intellige mortis. 380
Dixit,& aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Peruenisſe ferunt,limen ſeruantis Alumnæ.
Surgit anus,reſeratq; fores,mortisq; paratæ
Inſtrumenta videns,ſpacio conclamat eodem, 385
Seq; ferit,ſcinditq; ſinus,ereptaq; collo

Vincula dilaniat, tum deniq; flere vacauit,
Tum dare complexus, laqueiq; requirere causam.
Muta silet virgo, terramq; immota tuetur.
390 Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.
Instat anus, canosq; suos, & inania nudans
Vbera, per cunas, alimentaq; prima precatur,
Vt sibi committat, quicquid dolet, illa rogantem
Auersata, gemit, certa est exquirere nutrix.
395 Nec solam spondere fidem, dic inquit, opemq;
Me sine ferre tibi, non est mea pigra senectus.
Seu furor est, habeo quod carmine sanet, & herbis.
Siue aliquis nocuit, magico lustrabere ritu.
Ira deum siue est, sacris placabimus iram.
400 Quid rear vlterius? certe fortuna, domusq;
Sospes ab incursu est, viuunt genitrixq;, paterq;.
Myrrha patre audito, suspiria duxit ab imo
Pectore, nec nutrix etiam num concipit ullum
Mente nefas, aliquēq; tamen præsentit amorem.
405 Propositiq; tenax, quodcunq; est orat, vt ipsi
Indicet, & gremio lachrymantem tollit anili.
Atq; ita complectens infirmis membra lacertis,
Sensimus (inquit) amas, & in hoc mea (pone timorē)
Sedulitas erit apta tibi, nec sentiet vnquam
410 Hoc pater, exiliit gremio furibunda, torumq;
Ore premens, discede precor, miseroq; pudori
Parce ait, instanti discede, aut desine dixit
Quærere quid doleā, scelus est, q̄d scire laboras.
Horret anus, tremulasq; manus, annisq;, metuq;,
415 Tendit, & ante pedes supplex procūbit alumnæ.
Et modo blanditur, modo si non conscia fiat,
Terret, & indicium laquei, cœptæq; minatur

Mortis, & officium commisso spondet amori.
Extulit illa caput, lachrymisq; impleuit obortis
Pectora nutricis, conataq; sæpe fateri, 420
Sæpe tenet vocem, pudibundaq; vestibus ora
Texit, & o, dixit fœlicem coniuge matrem.
Hactenus, & gemuit, gelidos nutricis in artus
Ossaq; (sensit enim) penetrat tremor, albaq; toto
Vertice canicies rigidis stetit hirta capillis, 425
Multaq; vt excuteret diros, si posset, amores,
Addidit, at virgo scit se non falsa moneri.
Certa mori tamen est, si non potiatur amore.
Viue ait hæc, potiere tuo, non ausa parente
Dicere, conticuit, promissaq; numine firmat. 430
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa quibus, niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum, dant spicea serta suarum.
Perq; nouem noctes Venerem, tactusq; viriles
In vetitis numerant, turba Cinyreis in illa 435
Regis adest coniux, arcanaq; sacra frequentat,
Ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
Nacta grauē vino Cinyram male sedula nutrix
Nomine mentito veros exponit amores,
Et faciem laudat, quæsitis virginis annis, 440
Par ait est Myrrhæ, quā post, q̄ adducere iussa est,
Vtq; domum rediit, gaude mea dixit Alumna.
Vicimus, infœlix non toto pectore sensit
Læticiam virgo, præsagaq; pectora mœrent,
Sed tamen & gaudet, tanta est discordia mentis. 445
Tempus erat, quo cuncta silent, interq; Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa suum, fugit aurea cœlo

Luna, tegunt nigræ latitantia ſydera nubes.
450 Nox caret igne ſuo, primus tegis Icare vultus,
Erigoneq; pio ſacrata Parentis amore.
Ter pedis offenſi ſigno eſt reuocata, ter omen
Funereus Bubo letali carmine fecit.
It tamẽ, & tenebræ minuũt, noxq; atra pudorẽ.
455 Nutricisq; manum leua tenet, altera motu
Cæcum iter explorat, thalami iam limina tangit.
Iamq; fores aperit, iam ducitur intus, at illi
Poplite ſucciduo genua intremuere, fugitq;,
Et color, & ſanguis, animusq; reliquit euntem.
460 Quoq; ſuo propior ſceleri eſt, magis horret, & auſi
Pœnitet, & vellet non cognita poſſe reuerti.
Contantem longæua manu deducit, & alto
Admotam lecto cum traderet, accipe dixit.
Iſta tua eſt Cinyra, deuotaq; pectora iunxit.
465 Accipit obſcœno genitor ſua viſcera lecto,
Virgineosq; metus leuat, hortaturq; timentem.
Forſitan ætatis quoq; nomine, filia dixit.
Dixit, & illa, pater, ſceleri ne nomina deſint.
Plena patris thalamis excedit, & impia diro
470 Semina fert vtero, conceptaq; crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat, nec finis in illa eſt.
Cum tandẽ Cinyras auidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit,
Et ſcelus, & natam, verbisq; dolore retentis
475 Pendenti nitidum vagina diripit enſem.
Myrrha fugit, tenebrisq;, & cæcæ munere noctis
Inter cœpta neci eſt, latosq; vagata per agros
Palmiferos Arabas, Panchæaq; rura reliquit,
Perq; nouem errauit redeuntis cornua Lunæ,

Cum tandem terra requieuit fessa Sabæa. 480
Vixq; vteri portabat onus, tum nescia voti,
Atq; inter, mortisq; metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces, o si qua patetis
Numina confessis, merui nec triste recuso
Supplicium, sed ne violem, viuosq; superstes, 485
Mortuaq; extinctos, ambobus pellite regnis.
Mutatæq; mihi, vitamq;, necemq;, negate.
Numen confessis aliquod patet, vltima certe
Vota suos habuere deos, nam crura loquentis
Terra superuenit, ruptosq; obliqua per vngues 490
Porrigitur radix, longi firmamina trunci.
Ossaq; robur agunt, mediaq; manente medulla
Sanguis it in succos, in magnos brachia ramos.
In paruos digiti, duratur cortice pellis.
Iamq; grauẽ crescens, vterũ præcinxerat arbor. 495
Pectoraq; obruerat, collumq; operire parabat.
Non tulit illa moram, venientiq; obuia ligno
Subsedit, mersitq; suos in cortice vultus.
Quæ quanquã amisit veteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ. 500
Est honor & lachrymis, stillataq; cortice Myrrha
Nomen Herile tenet, nulloq; tacebitur æuo.
At male conceptus sub robore creuerat infans,
Quærebatq; viam, qua se genitrice relicta
Exereret, media grauidus tumet arbore venter. 505
Tendit onus matrẽ, neq; habẽt sua verba dolores.
Nec Lucina potest parientis voce vocari.
Nitenti tamen est similis, curuataq; crebros
Dat gemitus arbor, lachrymisq; cadẽtibus humet.
Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes, 510

Admouitq; manus, & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas, & scisso cortice, viuum
Reddit onus, vagitq; puer, quē mollibus herbis
Naides impositum lachrymis vnxere parentis,
515 Laudaret faciem liuor quoq;, qualia nanq;
Corpora nudorum tabula pinguntur amorum,
Talis erat, sed ne faciat discrimina cultus,
Aut huic adde leues, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitq; volatilis ætas,
520 Et nihil est annis velocius, ille sorore
Natus, auoq; suo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus, modo formosissimus infans
Iam iuuenis, iam vir, iam se formosior ipso est.
Iam placet & Veneri, matrisq; vlciscitur ignes.
525 Nanq; pharetratus dum dat puer oscula matri,
Inscius, extanti distrinxit arundine pectus.
Læsa manu natum dea reppulit, altius actum
Vulnus erat specie, primoq; fefellerat ipsam.
Capta viri forma, non iam Cythereia curat
530 Littora, non alto repetit Paphon æquore cinctam.
Piscosamq; Cnidon grauidāq; Amathūta metallis.
Abstinet & cœlo, cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet, huic comes est, assuetaq; semp in vmbra
Indulgere sibi, formamq; augere colendo,
535 Per iuga, per syluas, dumos, & saxa, vagatur
Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ.
Hortaturq; canes, tutæq; animalia prædæ,
Aut pronos Lepores, aut celsum in cornua Ceruū,
Aut agitat Damas, at fortibus abstinet Apris.
540 Raptoresq; Lupos, armatosq; vnguibus Vrsos
Vitat, & armenti saturatos cæde Leones.

Te quoq;,vt hos timeas,si quid prodesse monēdo
Posset,Adoni monet,fortisq; fugacibus esto
Inquit,in audaces non est audacia tuta.
Parce meo iuuenis temerarius esse periclo. 545
Neve feras,quibus arma dedit natura,lacesse.
Stet tibi ne magno tua gloria,non mouet ætas,
Nec facies,nec quæ Venerem mouere,Leones,
Setigerosq; sues,oculosq;,animosq; ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus Apri. 550
Impetus est fuluis,& vasta Leonibus ira.
Inuisumq; mihi genus est,quæ causa roganti,
Dicam ait,& veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus iam me lassauit,& ecce
Opportuna sua blanditur populus vmbra, 555
Datq; torum cespes,libet hac requiescere tecum.
Et requieuit humo,pressitq; & gramen,& ipsum.
Inq; sinu iuuenis posita ceruice recliuis
Sic ait,ac mediis interserit oscula verbis.
Forsitan audieras aliquam certamine cursus 560
Veloces superasse viros,non fabula,rumor
Ille fuit,superabat enim,nec dicere possis
Laude pedum,formæ ne bono præstantior esset.
Scitanti deus huic de coniuge,coniuge dixit
Nil opus est Atalanta tibi,fuge coniugis vsum. 565
Nec tamen effugies,teq; ipsa viua carebis.
Territa sorte dei,per opacas innuba syluas
Viuit,& instantem turbam violenta pro corum
Conditione fugat,nec sum potienda,nisi inquit
Victa prius cursu,pedibus contendite mecum. 570
Præmia veloci coniux,thalamiq; dabuntur.
Mors precium tardis,ea lex certaminis esto.

Illa quidem immitis, ſed tanta potentia formæ.
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
575 Sederat Hippomenes curſus ſpectator iniqui,
Et petitur cuiquam per tanta pericula coniux?
Dixerat, ac nimios iuuenum damnarat amores.
Vt faciem, & poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina fias,
580 Obſtupuit, tollensq; manus, ignoſcite dixit,
Quos modo culpaui, non dum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant, laudando concipit ignem.
Et nequis iuuenum currat velocius optat,
Inuidiamq; timet, ſed cur certaminis huius
585 Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes deus ipſe iuuat, dum talia ſecum
Exigit Hippomenes, paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythica non ſegnius ire ſagitta
Aonio viſa eſt iuueni, tamen ille decoris
590 Mirator magis eſt, & curſus facit ipſe, decorem.
Aura refert ablata citis Talaria plantis.
Tergaq; iactantur Crines per eburnea, quæq;
Poplitibus ſuberant picto Genualia limbo,
Inq; puellari corpus candore, ruborem
595 Traxerat, haud aliter, quã cum ſuper atria velum
Candida purpureum ſimilẽ dat, & inficit vmbrã.
Dum notat hæc hoſpes, decurſa nouiſſima meta eſt.
Et tegitur feſta victrix Atalanta corona.
Dant gemitũ victi, penduntq; ex fœdere pœnas.
600 Non tamen euentu iuuenum deterritus horum
Conſtitit in medio, vultuq; in virgine fixo
Quid facilem titulũ ſuperando quæris inertes?
Mecum confer ait, ſeu me fortuna potentem

Fecerit, a tanto non indignabere vinci.
Nanq; mihi genitor Megareus, Onchestus, at illi, 605
Est Neptunus auus, pronepos ego regis aquarum.
Nec virtus citra genus est, seu vincar, habebis
Hippomene victo magnũ, & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aspicit, & dubitat superari, an vincere, malit. 610
Atq; ita, quis deus hunc formosis dixit iniquus
Perdere vult? caræq; iubet discrimine vitæ
Coniugium petere hoc? non sum me iudice tanti.
Nec forma tangor, poterã tamen hac quoq; tangi,
Sed q̃d adhuc puer est, nõ me mouet ipse, sed ætas. 615
Quid? q; inest virtus, & mens interrita leti?
Quid? q; ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? q; amat, tantiq; putat connubia nostra,
Vt pereat? si me sors illi dura negarit.
Dũ licet hospes, abi, thalamosq; relinque cruentos. 620
Coniugium crudele meum est, tibi nubere nulla
Nollet, & optari potes a sapiente puella.
Cur tamẽ est mihi cura tui tot iam ante peremptis?
Viderit, intereat, quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est, agiturq; in tædia vittæ 625
Occidet hic igitur, voluit quia viuere mecum?
Indignamq; necem precium patietur amoris?
Non erit inuidiæ victoria nostra ferenda.
Sed non culpa mea est, vtinam desistere velles.
Aut quoniam es demens, vtinam velocior esses, 630
Ah quam virgineus puerili vultus in ore est.
Ah miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem.
Viuere dignus eras, q; si fœlicior essem,
Nec mihi coniugium fata inoportuna negarent,

635 Vnus eras cum quo ſociare cubilia vellem.
Dixerat, vtq; rudis, primoq; cupidine tacta
Quod facit ignorans, amat, & non ſentit amorẽ,
Iamq; ſolitos poſcunt curſus, populusq;, paterq;,
Cum me ſollicita proles Neptunia voce
640 Inuocat Hippomenes, Cytheream cõprecor, auſis
Adſit ait noſtris, & quos dedit adiuuet ignes.
Detulit aura preces ad me non inuida blandas,
Motaq; ſum (fateor) nec opis mora longa dabatur
Eſt ager, indigenæ Damaſenum nomine dicunt,
645 Telluris Cypriæ pars optima, quam mihi priſci
Sacrauere ſenes, templisq; accedere dotem
Hanc iuſſere meis, medio nitet arbor in aruo
Fulua comas, fuluo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte, mea veniens, decerpta ferebam
650 Aurea poma, manu, nullisq; videnda niſi ipſi.
Hippomenen adij, docuiq; quis vſus in illis.
Signa tubæ dederant, cum carcere pronus vterq;
Emicat, & ſummam celeri pede libat arenam,
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
655 Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adiiciunt animos iuueni, clamorq;, fauorq;,
Verbaq; dicentũ, nunc, nunc incumbere tempus.
Hippomene propera, nunc viribus vtere totis
Pelle moram, vinces, dubium Megareius Heros
660 Gaudeat, an virgo magis his Schœneia dictis.
O quoties cum iam poſſet tranſire, morata eſt.
Spectatoſq; diu vultus inuita reliquit.
Aridus a laſſo veniebat anhelitus ore,
Metaq; erat longe, tum deniq; de tribus vnum
665 Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.

Obstupuit virgo, nitidique cupidine pomi
Declinat cursus, aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes, resonãt spectacula plausu,
Illa moram celeri, cessataque tempora cursu
Corrigit, atque iterũ iuuenem post terga relinquit. 670
Errursus pomi iactu remorata secundi
Consequitur, transitque virũ, pars vltima cursus
Restabat, nunc inquit ades dea muneris autor,
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Iecit ab obliquo nitidum iuuenilíter aurum. 675
An peteret virgo visa est dubitare, coegi
Tollere, & adieci sublato pondera malo.
Impediique oneris pariter grauitate, moraque.
Neve meus sermo cursu sit tardior ipso,
Præterita est virgo, duxit sua præmia victor. 680
Digna ne cui grates ageret? cui thuris honorem
Ferret Adoni fui? nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit, subitã conuertor in aram,
Contemptuque dolens, ne sim spernenda futuris,
Exemplo caueo, meque ipsam exhortor in ambos. 685
Templa deum matri, quæ quondã clarus Echion
Fecerat ex voto, nemorosis abdita syluis
Transibant, & iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiua Cupido
Occupat Hippomenen, & a numine cõcita nostro. 690
Luminis exigui fuerat prope templa recessus
Speluncæ similis, natiuo pumice tectus.
Relligione sacer prisca, quo multa, sacerdos
Lignea contulerat veterum simulacra deorum.
Hunc init, & vetito temerat sacraria probro, 695
Sacra retorserunt oculos, turritaque mater

An Stygia ſontes dubitauit,mergeret vnda.
Pœna leuis viſa eſt,ergo modo leuia,fuluæ
Colla,iubæ velant,digiti curuantur in vngues.
700 Ex humeris,armi fiunt,in pectora totum
Pondus abit,ſummæ cauda verruntur arenæ.
Iram vultus habet,pro verbis murmura reddunt.
Pro thalamis,celebrant ſyluas,aliiſq; timendi
Dente premunt domito Cybeleia frena Leones.
705 Hos tu care mihi,cunq; his genus omne ferarum,
Quod nõ terga,fugæ,ſed pugnæ pectora præbet
Effuge,ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
Illa quidẽ monuit,iunctiſq; per aera Cycnis,
Carpit iter,ſed ſtat monitis contraria virtus.
710 Forte Suem latebris veſtigia certa ſecuti
Exciuere canes,ſyluiſq; exire parantem
Fixerat obliquo iuuenis Cinyreius ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro
Sanguine tincta ſuo,trepidũq;,& tuta petentem
715 Trux aper inſequitur,totoſq; ſub inguine dentes
Abdidit,& fulua moribundum ſtrauit arena.
Vecta leui curru,medias Cytherea per auras
Cypron Olorinis non dum peruenerat alis.
Agnouit longe gemitum morientis,& albas
720 Flexit aues illuc,vtq; æthere vidit ab alto,
Exanimem,inq; ſuo iactantem ſanguine corpus,
Deſiliit,pariterq; ſinum,pariterq; capillos
Rupit,& indignis percuſſit pectora palmis.
Quæſtaq; cum fatis,& non tamen omnia veſtri
725 Iuris erunt,dixit,luctus monimenta manebunt
Semper Adoni mei,repetitaq; mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.

At cruor in florem mutabitur, an tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere Menthas
Persephone licuit? nobis Cinyreius Heros 730
Inuidiæ mutatus erit? sic fata cruorem
Nectare odorato sparsit, qui tactus ab illo
Intumuit, sic vt fuluo perlucida cœlo
Surgere Bulla solet, nec plena longior hora
Facta mora est, cũ flos de sanguine concolor ortus, 735
Qualem, quæ lento cælant sub cortice granum
Punica ferre solent, breuis est tamen vsus in illo.
Nanq; male hærentẽ, & nimia leuitate caducum
Excutiunt iidem, qui præstant omnia, venti.

P. OVI. NASO. METAMORPHOSEON LIB. XI.

CARMINE dum tali syluas, animosq; ferarum
Threicius Vates, & saxa sequentia ducit,
Ecce nurus Ciconũ tectæ, lymphata
Pectora velleribus, tumuli de vertice, cernũt (ferinis
Orphea percussis sociantem carmina neruis, 5
E quibus vna, leues iactato crine per auras
En ait, en hic est nostri contemptor, & hastam
Vatis Apollinei, vocalia misit in ora,
Quæ foliis præsuta, notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est, qui missus in ipso 10
Aere, concentu victus, vocisq;, lyræq; est.
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
Ante pedes iacuit, sed enim temeraria crescunt